

Vida Virág JÓKOR VOLTAM JÓ HELYEN interjú HOLB IBOLYÁVAL

Ha a magyarországi vidéki modern és kortárs táncélet keresztmetszetét vonjuk nagyító alá, elsőként olyan együttesek kerülhetnek fókuszba, mint a Markó Iván zajos távozását átvészelő, azóta új alapokon fejlődő Győri Balett, a színházzakadást megélt Szegedi Kortárs Balett, vagy a kicsit megkopott hírnevű, szebb napokat látott Pécsi Balett. Az elmúlt évtizedekben azonban feltűntek a vidéki kőszínházak mellett - vagy azok szárnyai alatt - működő, kortárs irányba tartó társulatok is. Az önálló vidéki táncgyűttestek kialakulásában az egyik alternatíva az adott kőszínházon belül lehetséges, a másik az intézményesült színházi rendszeren kívül alakuló, nem hivatásszerűen együtt dolgozó csoportokból jön létre. Az önállóságra törekvő színházi táncmozgatók közül kevésnek sikerül véglegesen kiemelkednie, különválnia vagy egyáltalán fennmaradnia; legtöbbjük visszasüllyed a szokványos színházi elvárások kissé egyhangú munkájába, melyben csupán társművészetként rendelődik alá a tánc az operettekben, operákban, musicalekben vagy egyéb táncos darabokban. Emellett azonban megerősödni látszik az egyre magasabb szakmai kvalitással bíró, technikailag, művészileg a professzionális társulatokat megközelítő amatőr együttesek rétege. Az ország második legnagyobb városában, Debrecenben amilyen hirtelen jött létre a Debrecen Balett - Csutka István, az akkori színházigazgató ötletére - 2002-ben, olyan váratlanul, egyetlen polgármesteri hivatali tollvonással meg is szűnt, 2006-ban. Pedig a vidéki polgári színházban a Szigeti Oktávia, később Egerházi Attila által képviselt art-jazz, és a kevésbé kísérletező, kortárs műfaj garanciát adhatott volna a sikerre. Csutka távozása után a kőszínházi repertoár az új vezetés (Csányi János, később a ma is igazgatói poszton lévő Vidnyánszky Attila) diktálta művészi irányvonal szerint, egészében változott meg, melyből nem maradt ki a legmagasabb magyar kortárs táncművészet sem - Horváth Csaba irányításával. A könnyedebb műfajokhoz szoktatott debreceni közönséget azonban "megviselte" a szélsőségesen markáns színpadi művészet, és Horváth csupán szűk befogadói réteget tudott megnyerni magának. Sokat elmond viszont az a magáért beszélő tény, hogy amikor a Nemzeti Színház Megyejárás programsorozatában, 2003-ban Debrecennek reprezentatív mintát kellett felmutatnia művészeti és kulturális életéből, a teljes estés táncesten három - nem hivatásos - kortárs táncársulat lépett színpadra a fővárosban. A Modern-Tánc-Játék Stúdió, a Mozgásteátrum és a Koré Company közül mára csak a Holb Ibolya vezette MTJS maradt fenn. A másik két együttes a koreográfusok távozása miatt hagyta félbe a munkát. A Modern Tánc-Játék Stúdió évente legalább két teljes estés előadással és számos repertoáron tartott korábbi munkával igyekszik kielégíteni az évek során kialakult népes közönségük igényeit. Holb Ibolya, a Magyar Táncművészeti Főiskola végzett modern tánc pedagógusa, Nívó-díjas táncpedagógus, tanítványaival és együttesével a TOSZ versenyek állandó díjazottja; munkáit hazai és külföldi fesztiválokon ismerik el Izraeltől Ciprusig. Debrecenben minden alkalommal eseményszámba megy premierjük.

Hogyan indult a pályafutásod?

• Pedagógiai asszisztensként, 1989-ben a debreceni Újkerti Nevelési Központba kerültem. Tizenkilenc éves voltam, tapasztalatlan, hátam mögött balett-alapokkal, néptáncudással, ritmikus sportgimnasztikai versenyzői múlttal. És mivel a Színművészetire készültem, a Debrecenben mára legendás emlékü Thúröczi György kezei alatt diákszínjátszóként tanultam drámát. Kézenfekvő volt, hogy a gyerekekkel is színházat, mesejátékokat csinálunk, amiben van egy kis zene, tánc. Ennek a munkakörnek akkor igazából még nem volt leírása. Az volt a feladat, hogy a gyerekek szabadidejét hasznosan töltsék ki. Véletlenül egy testnevelés tagozatos osztályba osztottak, ahol hét kislánnyal dolgozhattam. Az első év sikere után a művészet-centrikus igazgatóság támogatott és mindenben szabad kezet adott... azt hiszem ez volt az első sikerélmény, amely a pálya felé terelt...

Mikor alapítottad meg a saját együttesedet?

• Abban az évben, amikor Pinczés Pista a Sztárcsinálókat rendezte a Csokonai Színházban, 1992 körül. Magam is táncoltam a produkcióban. Eleinte három csoporttal a Vasutas Egyetértés Művelődési Házban működtem, eggyel pedig az Újkertben. 1993-ban béreltem először saját termet. Az oktatás, a képzés mindig szervesen együtt létezett nálam az együttesrel, hiszen a legkiválóbb tanítványaim adják a mindenkori társulat összetételét. Van abban valami bizsergetően jó érzés, hogy magam neveltem ki a társulatomat. Más a viszony köztünk, családias, baráti - engem is formálnak ők, nem csak én adom át a tudásomat.

Hogyan ismerkedtél meg a modern technikákkal?

• Már gimnáziumban elkezdtem táncolni, ekkor még saját magunk kreálta táncokat készítettünk. Sok helyen felléptünk, de ez még nem volt több, mint a táncot kedvelő tizenévesek szárnypróbálgatása. Nem igazán volt lehetőség Debrecenben modern táncot tanulni.

annyira személyes, mint nála. Szabolcs ezen a hangon, ezen az egyedi rezonancián közvetít, beszél, közöl a legvilágosabban. Ez is magányának egyik magyarázata; mely szerint így, ilyen tartalmakról csak ő szól egyedül.

Ez utóbbit az elmúlt években megjelent két szólólemez érzéketlenül demonstrálja.

A közelmúltban egy kivétel adódott a tanítást, pontosabban partnerséget illetően. Némi technikai felkészítést követően Szabolcs egy brácsaművész hölgygel, Szász Annával sejtette meg az új lehetőségeket a duójátékban; egyebek közt Bartók 44 hegedűduójának általuk megpróbált gadulka-változatának hatására.

Decesebb kortársai számára szokatlan lehet, hogy Szőke Szabolcs hangszeres tevékenységeinek csöppet sem elhanyagolható részét képezi az utcazenélés. Évtizedek óta egyedül járja a világot ezzel a céllal; a kihívás kedvéért is. Az utóbbi években leginkább Olaszországban tart nyíltzűni koncerteket - nem csekély érdeklődést keltve az alkalmi közönség soraiban. Egy hangszermúzeum, vagy egy koncerthelyszín bejáratánál különösen a muzikusok figyelmét ragadja meg, akikkel ezt követően nem ritkán tartós kapcsolatok szövődnek. "A gadulka egyszerre jelenti számomra a magányosságot és a boldogságot" - vallja Szabolcs. Példaként említi a csak maguknak, vagy egészen szűk köreiknek játszók, tudásukat egymásnak átadó indiai muzikusokat, akiknek eszükbe sem jutott, hogy publicitáshoz jussanak és közönségsikert arassanak zenéjük által. Mégis mindenki tudta, hogy ki a legjobb; anélkül, hogy koncertek mennyiségével kellett volna igazolniuk saját jelentőségüket.

"Az ember a semmiből jön, és a semmiben tűnik el" - idézi Szabolcs Omar Khajjám egyik gondolatát. Az utcazenélés lélektani attitűdje hasonló ehhez - különösen, ha a teljesen ismeretlen muzikus a lehető legőszintébb hangján szólítja meg a másik teljesen ismeretlen embert. Előtte sem tudtak és utána nem tudnak majd semmit egymás létezéséről, mégis történt valami megismételhetetlen és fontos...

Később azonban Dezső Virággal (aki azóta kortárs táncos és koreográfus, jelenleg Hollandiában él) közösen jelentkeztünk a TOSZ által szervezett középfokú táncpedagógusi tanfolyamra. Ez volt a 2. évfolyam. Visszatekintve ismertem fel, hogy már tornász koromban jobban érdekelt a gyakorlatok szerkezete, felépítése, mint a bemutatása. Mindenkinek segítettem, aki odajött tanácsot kérni. Sokkal kreatívabbnak tartottam mindezt.

Mit kaptál ettől a képzéstől? Miben változtatta meg a tánchoz való viszonyulásodat?

• Elég, ha a tantárgyakat és a pedagógusokat felsorolom... jazz, klasszikus, Graham-technika: Lőrinc Katalin, Berger Gyula: Limón, Angelus Iván: improvizáció, Goda Gábor: kontakt, Berczik Sára: esztétikus testképzés. Azt gondolom, hogy ez mindent megmagyaráz. A szakma legelismerőbb oktatóitól, alkotóitól, művészeitől tanulhattam... Jókor voltam jó helyen, mert ha jól tudom, utána Debrecenből nem is nagyon volt más, aki ezt az iskolát elvégezte.

Volt olyan pillanat, amikor azt érezted, hogy megszületett a saját táncnyelved? Vagy inkább folyamatosságként éled meg az alkotást, útkeresést?

• Nagyon ösztönösen dolgozom. Egyáltalán nem tudatosul bennem munka közben, amit csinálok - az belülről, mélyről fakad. Egy ideje kimondjuk, hogy koreográfus vagyok, de néhány éve még rácsodálkoztam, ha így neveztek. Ha visszanézek, mérföldköveket és szakaszokat látok az utam során; hogy most hol tartok pontosan nem tudom. A külső szemlélők - akiknek a véleményére adok - a mozgásnyelvemet, a kombinációimat dicsérik elsősorban.

Ki hatott rád közvetlenül a pályád során?

• A fővárosi tanulmányok mellett találkoztam Debrecenben Jurek Lensinszky-vel, az ő műhelye valami újat, Debrecenben addig nem látott dolgot hozott a város kulturális életébe. Jurek a régi Unió Mozgásszínészekből (pantomim, Tóth Dénes) és az Ady Gimnázium diákjaiból toborozta társulatát; ezzel indult meg a mai értelemben vett kortárs tánc kibontakozása a civisvárosban és elindította egy új esztétikai alapon működő táncos generáció képződését. A társulatban volt például a már említett Dezső Virág, vagy a Magyar Táncművészeti Főiskolán ma is oktató Árendás Miklós.

Én egy félreértés miatt végül kimaradtam az együttesből, de ők többször jártak Lengyelországban és Indiában is, nagy nemzetközi sikereket aratva.

Aztán Jurek távozásával a csapat is szétszéledt. Mindenki elkezdte a saját útját járni.

És ez az út számodra egyre csak szélesedett... megerősödött az iskolád, összeállt az együttesed és kialakult saját 'hangod', stílusod...

• Sokat kísérleteztem az elején. A tréninganyagom iskolarendszerű volt, de visszanezve a bemutatók anyagát, a koreográfiáim nem gyerekek számára készültek... a koreográfia mindig erős volt, de a kivitelezésben sok hiányosság adódott. A junior csoport vált a későbbi együttes első komoly magjává. Működött ugyan egy felnőtt jazz-csoport és egy táncszínháznak titulált, másik nagykorú csapat is, de az érdemi munka helyett inkább a köztük feszülő ellentét kötötte le az energiáinkat. Idővel azt vettem észre, hogy a jazz-csoport tagjai észrevétlenül 'átszivárogtak' a táncszínházba.

Ekkoriban improvizatív mozgásszínházzal kísérleteztem, de egy kis Grahamet és Limónt is tanítottam nekik. A megalakulás első évében készítettem el ezzel a kibővült csapattal az első - számomra jelentős - koreográfiai művet, a Solaris - éjszakai tárlatot. A Szkénében volt a bemutatónk.

Azóta - bár még nagyon fiatal vagy - hosszú és színes pálya áll mögöttetek, számos sikerrel: hazai, nemzetközi szakmai elismerésekkel, és a saját, állandó közönség folyamatos érdeklődésével, támogatásával. Voltatok már díjazottak a Szóló-Duó Fesztiválon; tavaly Cipruson vendégszerepeltetek, legutóbb tavasszal jártatok Budapesten, A számat figyelj! című előadással az MMS-ben. Min dolgoztok most? Mi a legújabb koreográfiád címe? Mikor lesz a bemutatótok?

• A Biblia Éve kapcsán, a Kálvintér Baráti Társaság kezdeményezésére készítettem el a Vagyok az úton - "én vagyok az út" című előadásunkat, melynek munkabemutatóját már tavasszal megtartottuk. A valódi premier azonban karácsony havára esik, december 1-jére.

Egyelőre csak a debreceni közönség láthatja...

